

HỘI ÁI-HỮU BIÊN-HOÀ

Website: <https://www.bienhoatx.com>

Email liên lạc: datlam1951@yahoo.com

Hội Ái-Hữu Biên-Hoà hân hạnh giới thiệu đến quý vị bài: **Paul Doumer, Dự Án Đường Hoả Xa Xuyên Đông Dương (Transindochinois)** được đồng hương **Huỳnh H. Hiền** sưu tầm gửi về đóng góp trên diễn đàn Hội. Hội chân thành cảm tạ tác giả. Kính mời. **Trân trọng.**

Ga Xe Lửa Biên-Hoà

**PAUL DOUMER,
DỰ ÁN ĐƯỜNG HOẢ XA XUYÊN
ĐÔNG-DƯƠNG (TRANSINDOCHINOIS)**

Khi đến Sài-Gòn ở Nam-Kỳ năm 1897, Paul Doumer đã trình lên hội đồng cao cấp Đông-Dương một kế hoạch tổng thể dài 3 ngàn 200 km để phát triển đường hoả xa (đường sắt/đường rầy/đường xe lửa) Đông- Dương.

Hội đồng cao cấp của Liên-Minh Đông-Dương đã biểu quyết, trong phiên họp tháng 9 năm 1898, một chương trình ít đồ sộ hơn bao gồm các công việc cấp bách và liên quan đến sáu đường lối chính. Tuy nhiên, một dự luật cũng được chấp nhận. Luật ngày 25 tháng 12 năm 1898 cho phép chính phủ Đông- Dương vay 200 triệu franc, hoàn trả tối đa trong 75 năm, và phân phối cho việc xây dựng đường sắt ở Đông-Dương.

Từ đó bắt đầu những câu chuyện huyền thoại về dự án đường xe lửa xuyên Đông-Dương, nối liền miền Bắc Bắc-Kỳ từ biên giới Trung-Quốc đến đồng bằng sông Cửu-Long ở Nam-Kỳ. Đường xe lửa nối liền vào Trung-Quốc từ Lào-Cai đến Vân-Nam Phúc (hay Vân-Nam Sen, tên cũ của Côn-Minh, Trung-Quốc), là phần nối dài của tuyến đường xe lửa từ Hải-Phòng đến Hà-Nội và Lao-Khai, được Trung-Quốc cấp cho Pháp vào tháng 4 năm 1898 và nhượng bộ cho Pháp Công Ty Hỏa Xa Đông-Dương và Vân-Nam theo luật ngày 5 tháng 7 năm 1901.

Nếu xuyên Đông-Dương là kế hoạch phục vụ cho đế quốc Pháp thì nó cũng góp phần củng cố sự thống nhất đất nước. Nếu nó gây tổn kém về mặt xã hội và vật chất đối với người Đông-Dương thì nó cũng phần nào góp phần vào quá trình hiện đại hóa xã hội Đông-Dương. Khánh thành vào năm 1897, Transindochinois chắc chắn đã tham gia vào sự phát triển của Đông Dương như người khởi xướng Paul Doumer đã mong muốn, nhưng với cái giá nào?

Ở Đông-Dương, Pháp lúc đó gần như đã hoàn thành một thời kỳ chinh phục và “bình định” kéo dài gần ba mươi năm. Đã đến lúc phải làm cho thuộc địa độc lập về tài chính, thậm chí có lợi nhuận. Đây là điều mà Paul Doumer mong muốn. Chắc chắn, tình hình Đông-Dương khi ông đến đã thuận lợi hơn cho việc thực hiện các dự án lớn, nhưng điều đó không làm mất đi sự tham gia của ông vào dự án Transindochinois-Đường Hoả Xa Xuyên Đông-Dương, nhờ ông dự án này đã được thực hiện.

Cuối cùng, dự án Transindochinois đã được thực hiện vào ngày 2 tháng 10 năm 1936, hơn ba mươi năm sau sự ra đi của Paul Doumer khỏi Đông-Dương. Khi hoàn thành, hệ thống đường xe lửa bao gồm 2 ngàn 676 km, trong đó có 1 ngàn 729 km từ Hà-Nội và Sài-Gòn. Dự án về hệ thống đường xe lửa của Paul Doumer xuyên Đông-Dương đối với những nhà cầm quyền Pháp, phản ánh tất cả sự mơ hồ trong chính sách thuộc địa của họ. Mong muốn phát triển thuộc địa của ông đã bị cản trở bởi các biện pháp của ông về chính sách tài chính hoặc quân sự.

Bài viết này nêu lên những kế hoạch thuộc địa đối với dự án xuyên Đông Dương, trước trong và sau khi ông Doumer nhậm chức Toàn Quyền Đông-Dương. (Bao gồm ba phần: Paul Doumer Trước Đông-Dương, Paul Doumer, Toàn Quyền Đông-Dương (1897-1902) và Di Sản Của Paul Doumer Về Đường Hoả Xa (1902-1914).

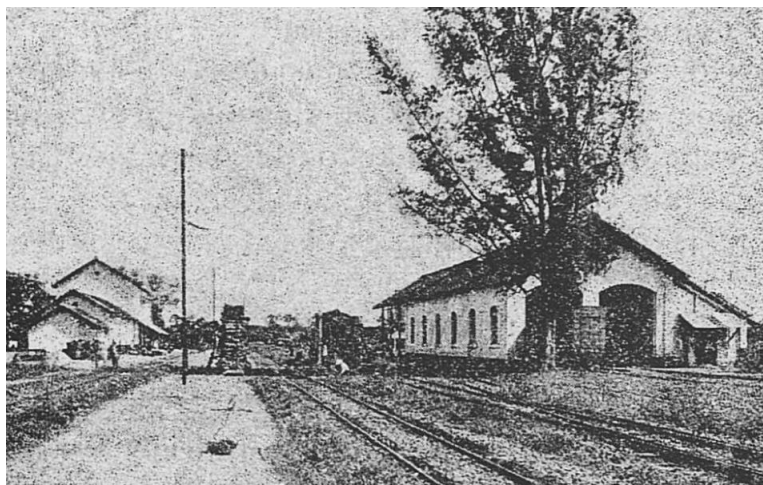
Phần tài liệu được sử dụng ở đây đến từ hai nguồn: - của các tác giả người Pháp và nước ngoài viết về đề tài này - và trên hết là từ các cơ quan lưu trữ tài liệu từ thời thuộc địa ở Việt Nam.

Ngay từ khi được đề nghị, Transindochinois đã thu hút được sự quan tâm của dư luận và đặc biệt là các nhà nghiên cứu, học thuật. Các luận văn của đại học Luật Khoa Paris từ đầu thế kỷ 20 tập trung vào chủ đề này, chẳng hạn như của Edmond Blanchet.

Huỳnh H. Hiền

Paul Doumer (1857-1932)

Ga Xe Lửa Biên-Hoà